

spotmedia.ro

Dracul e chiar mai negru decât pare: de ce bagă România capul în nisip în jocurile cu sumă zero și ce se întâmplă când lăsăm Rusia deoparte - Interviu Video - spotmedia.ro

Magda Grădinaru

Lucrurile se reazăză pe scena geopolitică și, chiar dacă România preferă politica struțului și bagă capul în nisip, așteptând ca rivalii dintr-un joc cu sumă zero să ajungă la un compromis fără ca țara noastră să își asume o poziționare, istoria se petrece oricum și atunci când nu faci ceva, tot faci: ostilizezi ambele părți și din actor al negocierilor devii subiect de negociere.

Au fost câteva luni de tatonare pe scena geopolitică și la finalul lor vedem cum China își continuă avântul de mare putere economică. Doar că China a învățat de la Rusia, ba chiar pare că acestea două s-au coordonat în campanii de *fake news* și au profitat de criza pandemică a Occidentului pentru a lansa semne de întrebare privind solidaritatea în interiorul UE.

Ce face România în toate astea?

Sunt teme la care a răspuns **Julian Fota, fost consilier prezidențial pe probleme de securitate**, într-un interviu video acordat **Spotmedia.ro**.

Iulian Fota, am văzut că instituțiile europene – Comisia Europeană, în primul rând – nu se sfiesc să numească direct China printre agenții care alimentează, construiesc, propagă fake news-urile referitoare la pandemie. Care e semnificația acestei declarații directe?

În acest moment, China reprezintă preocuparea principală atât a Statelor Unite, cât și a Uniunii Europene, pentru simplul fapt că China a avut cea mai remarcabilă evoluție în ultimii 30 de ani.

Dacă este să discutăm de ascensiune, dacă este să discutăm de modernizare, de dezvoltare, evident China este campionul acestor eforturi.

Dacă ne uităm la cât de mare este economia chineză astăzi, ea este fie prima, fie a doua economie a lumii, depinde de modul de evaluare. Dacă ne uităm la cât de mulți bani a produs China în ultimii ani și la cât de mulți s-au dus în armament, înțelegem că China are cel de-al doilea buget militar al lumii, după cel al SUA.

Dacă ne uităm la comportamentul de politică externă al Chinei, inclusiv la cel din ultimele săptămâni, când am văzut o Chină mult mai hotărâtă, mult mai bine înfiptă pe picioarele ei, chiar mult mai agresivă în a-și apăra interesele, evident că înțelegem de ce, în acest moment, din punct de vedere geopolitic, pentru SUA și pentru Uniunea Europeană, China reprezintă principalul subiect de discuție.

Suntem în fața unei realități noi.

Cei care știu istorie știu bine că acum 200 de ani cea mai mare economie a lumii era tot cea chineză. La început de secol al XIX-lea, 1800 – 1810, cea mai mare economie a lumii era cea chineză, dar ulterior, datorită revoluției industriale și a modului în care Occidentul și-a folosit foarte inteligent atuurile, evident supremația geopolitică a trecut de partea Occidentului și, rând pe rând, Franța, Marea Britanie, SUA ulterior au exercitat acest rol de influență preponderentă în relațiile internaționale.

Astăzi, ne întoarcem la o realitate pe care omenirea a mai cunoscut-o acum două secole, dar asupra căreia nu prea mai avem memorie: China, în acest moment, reprezintă, dacă nu prima, atunci a doua mare economie a lumii.

Creșterea chineză nu poate fi oprită, e o chestiune de timp, de ani, până când China va fi cea mai mare economie a lumii.

Vor investi din ce în ce mai mulți bani în apărare, în capacități, în cyber și nu în

ultimul rând, și asta e noutatea acestei primăveri, China devine activă din ce în ce mai mult și pe zona asta, de apărare a intereselor prin mijloace informaționale, ceea ce e un motiv în plus de îngrijorare pentru celelalte state participante la politica asta globală.

Spuneți că China nu a fost afectată, în avântul ei economic, de această poveste a pandemiei.

Din punct de vedere cantitativ, nu. Evident că și China va înregistra niște costuri economice, dar costuri economice va înregistra și Occidentul, deci din punctul acesta de vedere ierarhia rămâne neschimbată. Primele două mari economii ale lumii sunt cea americană și cea chineză.

Din punct de vedere militar, nu știu să fi existat vreun impact, nu vedem încă nimic.

Din punct de vedere al atitudinii Chinei față de restul lumii, mai ales față de Occident, în mod clar sesizăm niște schimbări.

Eu m-am uitat destul de atent de la început, când am văzut că virusul este la Wuhan, mi-am dat seama de niște implicații, știind deja fondul problemei. Uniunea Europeană a definit China ca rival strategic încă din 2019, când pentru prima dată într-un document european apare această caracterizare a Chinei.

Și e și strategia de securitate națională a Americii din 2017, unde China și Rusia sunt prezentate ca principalele rivale, dar sensul formulării de acolo e mai degrabă de competiție și chiar de inamicitate. Preocuparea asta a Occidentului pentru China îmi era bine cunoscută.

Ce nu era încă vizibil era cum va răspunde China acestor temeri.

În această primăvară, am văzut o Chină care nu se sfiește să își apere punctul de vedere, să își apere interesele.

Am văzut ambasadori chinezi, și aș spune într-un limbaj mai puțin academic făcând instrucție, făcând instrucție cu șefii statelor unde erau găzduiți, lucru absolut de neimaginat cu doar șase luni în urmă. Am văzut o Chină care își folosește instrumentul economic și dependența noastră, a tuturor, de marea manufactură, pentru a-și apăra interesele geopolitice.

Am văzut condiționări ale ajutoarelor chineze de mici ceremonii, dar puternic simbolice, de întâmpinare pe aeroport a acestor ajutoare.

Toată această orchestrare a atuurilor de putere ale Chinei, ca în această primăvară, nu am văzut în ultimii 20 de ani, de când urmăresc relațiile internaționale cu atenție. În mod clar, din această primăvară nu că avem o altă Chină, ci o altă poziționare a Chinei.

Părerea mea e că din această primăvară, inevitabil, relațiile cu China vor fi mult mai complicate și poate nu e întâmplător că avem și o primă dovadă: acum, când noi vorbim, în munții Himalaya, la granița dintre India și China, avem o situație militară foarte complicată, care nu a mai fost atât de delicată din 1975.

Avem foarte multe întrebări legate de această situație, pentru că știm că au fost morți acolo, în confruntarea dintre militarii chinezi și cei indieni, dar pe de altă parte iarăși știm că nu s-au tras focuri de armă, de unde această întrebare: cum au murit acei oameni acolo? S-au luptat cu mâinile goale, au fost accidente?

Simplul fapt că China și India sunt față în față, pe o linie de frontieră care e contestată și sunt față în față militar, îngrijorează în acest moment și e o nouă dovadă a faptului că China, din această primăvară, este mult mai bine înfiptă pe picioarele ei și a început să se uite un pic încruntat în ochii Occidentului și ai altor rivali geopolitici, cum e, de exemplu, Australia.

Astea sunt lucruri care preocupă și e normal ca și Uniunea Europeană să se întrebe: ”ce înseamnă asta pentru noi?”.

Cum stă România aici? Există vreo strategie la nivelul statului român de a identifica și contracara eventuale strategii de dezinformare dinspre terți? Nu am marșat pe strategia asta a Chinei cu ceremoniile de pe aeroport, la nivel înalt.

Dacă există nu știu, nu avem semnale publice în acest sens și acces la bucătăria statului nu mai am.

Noi intrăm într-o perioadă foarte angoasantă a politicii noastre pe externe și, pentru o țară mică sau mijlocie, întotdeauna situația cea mai proastă a fost aceea în care e pusă să aleagă. Cu alte cuvinte, jocul de sumă zero.

Eu am avertizat acum vreo doi ani, într-un articol, că se apropie perioada de jocuri de sumă zero și asta e o altă caracteristică a vremurilor proaste pe care le trăim.

Ce înseamnă jocuri de sumă zero? Jocurile acelea în care o țară pierde în beneficiul celeilalte.

Vremurile au fost bune în ultimii ani și pentru că, fiind dezvoltare economică într-o perioadă destul de pașnică, jocurile puteau fi de sumă pozitivă și toată lumea avea ceva de câștigat. Se încercau negocieri și compromisuri și rezolvări pe cale juridică, vezi situația noastră cu Ucraina.

În ultimii ani, am început să constat că se iese din zona asta de jocuri de sumă pozitivă, în primul rând pe zona economică, și din ce în ce mai mult încep să apară jocuri de sumă zero între țări. Cu alte cuvinte, câștigul unei țări e pierderea celeilalte.

Avem o istorie lungă în relațiile internaționale a acestor jocuri de sumă zero: relația tensionată dintre Grecia și Turcia, cea dintre Israel și Turcia sau între Israel și palestinieni.

Relația dintre SUA și China devine ușor, ușor un joc de sumă zero, din cauza polarizării intense între americani și chinezi, din cauza intensificării competiției, fiecare tabără începe să aibă pretenții de la terți, convenabile doar ei și complet defavorabile celeilalte.

Avem chestiunea 5G (Huawei, *n.r.*). Americanii spun clar: fără 5G, e o breșă și ne putem vulnerabiliza, China spune: folosiți 5G-ul. Cale de mijloc aici nu există.

În jocurile astea de sumă zero, va trebui la un moment dat să te poziționezi. Știi care e partea proastă? Jocul de sumă zero nu e acela în care încerci să câștigi cât mai mult, ci acela în care încerci să pierzi cât mai puțin, pentru că într-un joc de sumă zero nu ai cum să mulțumești ambele tabere.

Deja mă uitam la NATO zilele trecute și s-a văzut în discursul președintelui Macron de zilele astea supărare foarte mare pe Turcia. Știm că am avut două nave, una turcească, una franceză într-o situație complicată, NATO încă se străduiește să lămurească ce s-a întâmplat acolo. Pare să fie un joc de sumă zero.

Ca să nu mai vorbesc de relația Rusia – Turcia, care are moment de joc cu sumă zero, cum e în Libia. În Libia, ori pierde Turcia, ori pierde Rusia, nu există un compromis.

Fiecare relație din aceasta de sumă zero pe noi ne obligă la o poziționare.

Și uneori și când nu te poziționezi, te poziționezi și poate asta e cea mai proastă formulă, pentru că fiecare va crede ce vrea despre tine și la un moment dat, crezând că nu faci, mai rău faci.

Or, la jocurile de sumă zero, discuțiile astea trebuie avute înainte, trebuie să te gândești ce vrei, să îți fie clare interesele, pentru ca atunci când ți se cere poziționare să știi bine ce decizii iei.

Când vine vorba de China și de SUA, nu o să ne fie ușor. Pe de o parte, America este principalul nostru garant de securitate internațională, avem cea mai bună cooperare pe zona de securitate, de aceea, e important ce are America de spus, inclusiv vizavi de 5G.

Pe de altă parte, China nu este orice țară pentru noi. În primul rând, există o anumită nostalgie față de China, prin prisma lui 1968. Chiar dacă mulți români sunt tineri și nu au prins acele vremuri, văd că s-a rostogolit această imagine despre China din 68 și contribuția ei la salvarea – deși istoric e neclar – față de eventuala agresiune sovietică.

În al doilea rând, există o fascinație în România față de China, pentru că ne-ar plăcea și nouă o modernizare atât de rapidă, cum s-a descurcat China în ultimii 30 de ani.

Avem și un instinct din asta de țară mică, mijlocie care ne spune că nu e bine ca unul mare să îi domine pe toți, nouă plăcându-ne multipolaritatea, pentru că în felul ăsta spațiul de joc pentru noi este ceva mai mare.

Punând toate lucrurile astea cap la cap, nu o să ne fie ușor să luăm o decizie și se vede că ne cam ferim.

Tot tragem de timp, cu speranța că dracul nu e atât de negru și cele două țări se vor împăca, vor găsi o formulă să iasă din capcana lui Tucidide și, ca atare, noi nu va trebui să optăm. Mie mi-e teamă că dracul e mai negru decât pare și lucrurile sunt complicate de data asta.

E bine să ne decidem înainte de a ne trezi cu o situație complicată în brațe și bine ar fi să știm din timp ce vrem noi, ca țară.

Eu am definit România ca o țară struț. De câțiva ani încoace, România e o țară struț. Simțim că vremurile sunt proaste, bagă capul în nisip și stă acolo, sperând că vremurile astea proaste vor trece și când va scoate capul din nisip, va fi soare și frumos.

Spunea Harari ceva de felul ăsta: chiar dacă vrei să iei o pauză de la istorie, să te retragi un pic, istoria se întâmplă și fără tine.

Absolut. În filosofia indiană cred că am găsit acest concept: și atunci când nu faci, faci. În politica mondială, nu există să nu te poziționezi, să nu iei atitudine. Când tu crezi că nu iei atitudine, ca să nu superi pe nimeni, de fapt, tu te poziționezi și fiecare dintre părțile implicate are impresia că te-ai dat cu celălalt și te certă cu amândouă.

Ceaușescu a folosit ideea asta de neutralitate și a ajuns, cum spunea Brucan într-un interviu, să fie izolat și în Est, și în Vest, pentru că la un moment dat nu l-a mai vrut nimeni.

Ăsta e scenariul cel mai prost pentru România, să fie a nimănui, să nu o mai vrea nici unii, nici ceilalți. Atunci devii subiect de negociere, nu actor la masa negocierilor.

Până acum, fake news-ul era apanajul aproape exclusiv al Rusiei. Lucrează diferit Rusia și China, se potențează reciproc, sunt concurente?

O paranteză: noi nici nu prea ne pricepem la China, nu studiază nimeni China în România, nu a ținut nimeni, din punct de vedere intelectual pasul cu dezvoltările, nu înțelegem geopolitica lor.

De exemplu, China nu operează cu noțiunea de alianță. Toată lumea are impresia că China gândește ca europenii. La ei, gândirea strategică e mult diferită față de ce avem noi în Occident.

Să revenim la Rusia.

Paradoxal, chiar dacă pentru sistemele astea mari – NATO, UE, Rusia, China reprezintă principala preocupare, pentru că este țara neoccidentală cea mai puternică în acest moment, pentru o țară ca România, geografia contează. Din punct de vedere al securității, pentru mine, o preocupare majoră trebuie să fie tot Rusia, nu China.

În continuare, sfidarea chineză la adresa Occidentului este de altă natură decât cea rusească, este mai soft, gândită pe termen mai lung. Chinezii nu vor război cu Occidentul, ceea ce nu a fost, până acum câțiva ani, cazul rușilor, care nu au avut niciun fel de jenă să provoace militar, tocmai simțind o slăbiciune a Occidentului în această privință.

Ecuția securitară se complică, pentru că, pe lângă Rusia, pe care o aveam pe agendă, apare și China.

E adevărat ce spuneți: cele două au o relație strânsă și în primăvara asta, s-au constatat elemente de coordonare și de cooperare strânsă între ruși și chinezi și pe zona asta de război informațional, fake news.

De altfel, bănuiala e că China a învățat din *know how*-ul Rusiei din ultimii ani, pentru că rușii și-au pus bine la punct tehnicile, metodologiile și cu suportul tehnologic suplimentar al Chinei, teama în Occident e că deja cele două colaborează și se ajută reciproc nu numai pe zona asta militară, ci și pe aceea a intelligence, inclusiv a războiului informațional.

În Italia s-a cam văzut. În același timp, și rușii și chinezii au văzut oportunitatea și au tăbărât pe Italia ca pe o oaie ruptă de turmă, sperând nu neapărat să rupă Italia de Occident, dar măcar să bage un semn de întrebare în societatea italiană vizavi de UE.

A fost această narațiune a lipsei de solidaritate în UE preluată de președintele Serbiei.

Când dulăii mari umblă și au treabă, și cățelandrii ăștia mai mititei uneori speră să prindă ceva. Eu cred că e de discutat dacă nu cumva și anumite entități din Serbia nu au avut ceva de făcut în retorica anti-UE.

Dacă Occidentul e preocupat de probleme interne – pandemia, conflictele sociale din SUA și așa mai departe – Rusia își vede în continuare de propria narațiune de putere. Urmează un "referendum" prin care Vladimir Putin își va eterniza regimul. În același timp, Rusia e foarte afectată de pandemie. Cum reușește Putin?

Reușește cum au reușit toți liderii Uniunii Sovietice, cum au reușit țării Rusiei înainte,

printr-un amestec de oferte tentante, unde poate și are ceva de oferit și, pe partea cealaltă, sunt elemente de forță, de manipulare. Vedeți bine că acolo unde Rusia nu reușește cu binele să rezolve o problemă cu propriii cetățeni, nu are nicio problemă să îi ia pe sus.

Pe 1 iulie e această mare consultare națională, ei nici nu îi spun referendum, pentru că președintele Putin e un om rațional și e bine conectat la realitate și știe că popularitatea sa a scăzut față de alte epoci și nu vrea să riște să transforme această consultare populară într-un vot de blam împotriva lui.

Presa occidentală, care nu e prea bine pregătită când vine vorba de Rusia, insistă prea mult pe subiectul Putin. Politica Rusiei nu e o politică personală, e o politică instituțională.

Sunt absolut convins că, dacă ar fi altcineva în locul lui Putin, tot la fel ar fi politica Rusiei. Politica Rusiei se face pentru Servicii, pentru Armată – singura instituție care face planificare strategică în Rusia e Statul major al Armatei ruse.

Politica Rusiei e o politică de establishment, o politică instituționalizată, are inerție mare și, de aceea, nu trebuie să ne uităm numai la președintele Putin.

Ca să nu mai spun că eu, unul, cred că e mai bine cu el decât cu altcineva, pentru că, dacă s-ar pune problema înlocuirii lui, nu am garanția că ar veni un președinte mai democrat. Dimpotrivă, eu cred că Rusia s-ar duce într-o zonă și mai naționalistă.

Nu îmi plac politicile Kremlinului, dar nu sunt nici atât de preocupat. Pentru mine nu e un subiect că președintele Putin rămâne la putere.

Mai degrabă, noi, în România, avem nevoie de o discuție serioasă despre ce facem cu Rusia.

Am făcut acum câțiva ani greșeala să politizăm relația cu Rusia, în momentul ăsta nu are nimeni curajul să se atingă de această relație, mă refer la politica noastră internă. Dacă cineva încearcă să spună să avem dialog și cu Rusia, sar ceilalți că vindem România rușilor.

Cea mai delicată și complicată relație de securitate a României, asta cu Rusia, este complet lăsată de izbeliște, pentru că nimeni nu are curajul politic să se atingă de ea. Și nici din punct de vedere intelectual nu văd prea multe opinii.

Eu rămân un pro-occidental și un pro-american, dar unul rațional: când președintele

Macron discută cu președintele Putin, de Donald Trump nu mai zic, vedem reluarea discuțiilor între americani și ruși pe chestiunea nucleară, inclusiv Polonia, deși polonezii sunt foarte buni în a prezenta numai aspectul abrupt al relației cu Rusia, dar dialogul polonezo-rus nu e deloc lipsit de substanță.

Eu cred că noi ar trebui să ne gândim un pic mai mult la cum abordăm relația cu Rusia, pentru că geografia nu ne-o schimbă nimeni și nu o să-i ia nimeni pe ruși de aici.